

Посилення
Правових Можливостей

Що потрібно знати при складенні заповіту

Заповіт – це особисте розпорядження особи (заповідача) щодо майна, яке їй належить, майнових прав та обов'язків на випадок своєї смерті.

Заповіт має бути складений у письмовій формі із зазначенням місця та часу його складання, власноручно підписаний заповідачем та нотаріально завірений. Заповіт може бути посвідчений як державним, так і приватним нотаріусом, це не впливає на його юридичну силу.

У разі відсутності в населеному пункті нотаріуса заповіт може бути посвідчений посадовою особою сільської, селищної, міської ради, якщо особа перебуває на лікуванні в медичному закладі, заповіт посвідчується головним лікарем, його заступниками або черговими лікарями, у разі перебування заповідача в місцях позбавлення волі заповіт посвідчується начальниками місць позбавлення волі, заповіти громадян України, що перебувають за кордоном, посвідчуються посадовими особами консульських установ України тощо.

Заповіт має бути підписаний заповідачем особисто. Якщо заповідач не може з'явитися до нотаріальної контори, то він має право запросити нотаріуса додому. Однак якщо заповідач внаслідок фізичної вади, хвороби або з будь-яких інших причин не може власноручно підписати заповіт, то за

його дорученням у його присутності та в присутності нотаріуса або посадової особи, яка посвідчує заповіти, що прирівнюються до нотаріально посвідчених, заповіт може підписати інший громадянин. При цьому зазначаються причини, з яких заповідач не міг підписати заповіту власноручно.

Спадкоємцем за заповітом може бути одна особа або кілька осіб (як особи, що належать, так і особи, що не належать до кола спадкоємців за законом), а також держава або окремі державні, кооперативні та інші громадські організації.

Під час укладення заповіту нотаріус зобов'язаний встановити дійсне волевиявлення особи та роз'яснити їй правові наслідки.

Розпорядження заповідача мають бути викладені ясно і чітко, щоб не викликати сумнівів або суперечок після його смерті, та повинні містити вказівку лише на те майно і майнові права, які підлягають успадкуванню. Якщо нотаріус записував текст заповіту зі слів заповідача власноручно або за допомогою загальноприйнятих технічних засобів, то цей заповіт має бути прочитаний заповідачем вголос і підписаний ним. Якщо заповідач

через фізичні вади не може сам прочитати заповіту, його посвідчення повинно відбуватися при свідках.

Заповіт складається в двох примірниках. За бажанням заповідача заповіт може складатися в більшій кількості примірників. Один із них зберігається в нотаріальній конторі, інший (інші) видається заповідачу. Заповідач має право у будь-який час скасувати заповіт, внести до нього зміни, скласти новий. Заповіт, який складено пізніше, скасовує попередній повністю або у тій частині, у якій він йому суперечить. Кожний новий заповіт скасовує попередній і не поновлює заповіту, який заповідач склав перед ним. Скасування або зміна заповіту проводиться шляхом подання про це заяви нотаріусу, завідувачеві державного нотаріального архіву або іншим уповноваженим посадовим особам. У разі втрати заповіту за письмовою заявою зацікавленої особи видається дублікат втраченого документа.

Нотаріус, інша посадова, службова особа, яка посвідчує заповіт, свідки, а також фізична особа, яка підписує заповіт замість заповідача, не мають права до відкриття спадщини розголошувати відомості щодо факту скла-

дення заповіту, його змісту, скасування або зміни заповіту.

За посвідчення заповіту державні нотаріуси справляють державне мито у розмірі 0,05 відсотка від неоподаткованого мінімуму доходів громадян. Приватні нотаріуси справляють плату, розмір якої визначається за домовленістю.

Види заповітів

Частковий заповіт охоплює не всю спадщину, а лише її частку.

Натуральний заповіт передбачає, що визначення того, яке майно перейде у власність кожного спадкоємця, відбудеться після смерті заповідача.

Пропорційний заповіт передбачає, що частка спадкоємців визначається рівними або нерівними частинами.

Змішаний заповіт передбачає, що одну частину майна заповідач залишає конкретним особам, а іншу ділить між спадкоємцями на пропорційній основі. До змішаних можна зарахувати і натуральні заповіти, коли частина майна залишається незаповіданою, тощо.

Заповіт з умовою передбачає, що виникнення права на спадкування у особи, яка призначена у заповіті, обумовлене наявністю певної умови як пов'язаної, так і не пов'язаної з її поведінкою. Умова, зазначена у заповіті, має існувати на час відкриття спадщини. Також передбачене існування заповітів з позбавленням права на спадкування із зазначенням причин усунення від права на спадкування та без зазначення причин усунення від права на спадкування, шляхом незазначення у заповіті.

Заповіт із заповідальним відказом передбачає, що заповідач зобов'язує спадкоємця придбати і передати відказоодержувачу (вказаній іншій особі) будь-яке майно, виплатити йому певну суму грошових коштів, надати право довічного користування будинком або його частиною тощо.

Заповіт із покладенням на спадкоємців інших обов'язків передбачає, що заповідач зобов'язує спадкоємця до вчинення певних дій немайнового характеру, зокрема щодо розпорядження особистими паперами, визначення місця і форми здійснення ритуалу поховання тощо.

Заповіт із встановленням сервітуту перед-

бачає, що заповідач встановлює у заповіті сервітут щодо земельної ділянки, інших природних ресурсів або іншого нерухомого майна для задоволення потреб інших осіб.

Заповіт із підпризначенням спадкоємців передбачає, що заповідач призначає іншого спадкоємця на випадок, якщо спадкоємець, зазначений у заповіті, помре до відкриття спадщини, не прийме її або відмовиться від прийняття чи буде усунений від права на спадкування, а також у разі відсутності умов, визначених у заповіті.

Заповіт подружжя — подружжя має право скласти спільний заповіт щодо майна, яке належить йому на праві спільної сумісної власності. У разі складання спільного заповіту частка у праві спільної сумісної власності після смерті одного з подружжя переходить до другого з подружжя, який його пережив. У разі смерті останнього право на спадкування мають особи, визначені подружжям у заповіті.

Секретний заповіт посвідчується нотаріусом без ознайомлення нотаріуса з його змістом.

Заповіт за участі свідків.

Особистий заповіт

Зверніть увагу, що закон визначає коло осіб, які користуються правом на обов'язкову частку в спадщині незалежно від змісту заповіту! Зокрема, неповнолітні або непрацездатні діти спадкодавця (в тому числі усиновлені), а також непрацездатні дружина, батьки (усиновителі) та утриманці померлого успадковують, незалежно від змісту заповіту, не менше двох третин частки, яка належала б кожному з них при спадкоємстві за законом.

Звертаємо увагу, що цей буклет має рекомендаційний характер, тож розбір окремих ситуацій потребує консультації з фахівцем.

Законодавство час від часу змінюється, тому подана інформація не є офіційним тлумаченням чинного законодавства.

Додаткова інформація на цю тему, а також електронний варіант буклета та онлайн-консультації з різних правових питань – на сайті «Правовий простір» www.pravo.prostir.ua.

Цей буклет видано в рамках ініціативи "Посилення правових можливостей бідних верств населення", яку реалізує Міжнародний Фонд Відродження за програмою "Верховенство права".

Контакти:
Міжнародний Фонд Відродження, Програма "Верховенство права"
телефон/факс: 044 482 03 63, www.irf.kiev.ua, email: rol@irf.kiev.ua